

Utbildningskonceptet Trygghet & Studiero

Syftet med satsningen är att skapa optimala lärmiljöer som präglas av trygghet och studiero för alla elever i grundskola och gymnasium. Fokus ska vara att utveckla teoretiska och praktiska verktyg för dessa verksamheter men som även kan användas i förskola men då ur ett främjande/förebyggande perspektiv.

Vi vill bl.a. erbjuda pedagoger ett flertal verktyg för att de ska få en möjlighet att fullt ut kunna agera utifrån en nolltolerans mot all form av kränkande behandling som Skollagen föreskriver.

Teoretiska verktyg

Konceptets upplägg bygger på tre teorier som utvecklats i en aktionsforskningsstudie som presenteras i avhandlingen *Utsatta elevers maktlöshet – En studie om elevers sociala samvaro som förbättringsarbete i åk 8-9* (Jenvén 2017). De utgörs av:

1. *Björn Erikssons (2001) sociologiska teori om mobbning enligt Hélène Jenvéns (2017) tolkning* för att framförallt förstå utsatta elevers¹ situation i skolklassen som ett tvingande system.
2. *Sociografisk inventering - en teoretisk förklaringsmodell* i syfte att åskådliggöra skolklassen som en hierarkisk struktur.
3. *Teorin: "Kattens jakt på mössen"* för att exempelvis förstå vad som händer när en vuxen inte agerar fullt ut enligt kravet på nolltolerans vad gäller kränkande handlingar.

Förutom de tre teorierna erbjuds ett flertal metaforer för att förstå komplexa begrepp och fenomen kopplade till elevers sociala samvaro.

Praktiska verktyg

Konceptet har ambitionen att i samarbete med praktiken utveckla användbara verktyg för att främjande, förebyggande och akut/åtgärdande kunna kartlägga elevers sociala samvaro ur olika perspektiv. Kartläggningar kan exempelvis ske ur vuxnas perspektiv i form av observationer och intervjuer. Jenvéns utgångspunkt är att elever i en skolklass har en kunskap om sin egen situation och att det är en viktig kunskap som lärare behöver få ta del av för att kunna skapa optimala lärmiljöer för var och en av eleverna.

Olika kartläggningsverktyg

Följande kartläggningsverktyg erbjuds:

- *Arbetsplatsöverenskommelse* i syfte att i praktiken få till en samsyn där all personal krokar arm och drar åt samma håll med ett professionellt förhållningssätt.
- *Sociografisk inventering* (Jenvén & Orlenius, 2016) – en metod för att synliggöra normer, kränkningar, mobbning och sociala processer. Kartläggningen sker i form av en akut/åtgärdande insats ur elevers perspektiv.
- *Kartläggning av ett barns förmågor enligt Hejlskov Elvén & Edfelt (2017)* i syfte att få kunskap om i vilka situationer eller sammanhang förmågor ej fullt ut räcker till.
- *Positiva normer – observationsschema* i syfte att inventera positiva normer som bidrar till en bra lärmiljö. Kartläggningen sker ur ett vuxenperspektiv och kan ses som en insats för att främja elevers sociala samvaro.

¹ Med utsatta elever avses här elever som på något sätt kan anses vara utsatta för handlingar som kan betraktas som kränkande. En elev kan dessutom ha dragit sig undan kränkande handlingar och hamnat i en situation som kan betraktas som exkludering från gemenskapen.

- *Oönskade handlingar på lektioner - inventeringsmall* i syfte att identifiera störande handlingar som inte i sig behöver ha en kränkande karaktär. Kartläggningen sker ur ett vuxenperspektiv och kan ses som en insats för att skapa lärmiljöer som präglas av trygghet och studiero.
- *Verktyg att mäta elevers arbetsinsats*. Syftet är att ur elevens eget perspektiv få en bild av hur eleven kan fokusera under en "stökig lektion". Dessutom är tanken att tillsammans med eleven hitta former för att skapa situationer där eleven fullt ut kan koncentrera sig på sina arbetsuppgifter.

Förutom kartläggningsverktygen erbjuds *Tre enkla regler* för social samvaro för att elever ska ha något konkret att följa när de är i skolan. Om regler saknas finns risken att pedagoger tenderar att agera först när en kränkande handling har inträffat.

Presenterade kartläggningsverktyg kan användas på olika nivåer i ett förbättringsarbete. Beroende på om skolans insatser handlar om främjande-, förebyggande- eller akut/åtgärdande insatser väljs den metod som gagnar syftet.

Referenser

Eriksson, Björn (2001): Mobbning: en sociologisk diskussion. *Sociologisk forskning*, 38(2), s. 8-43.

Jenvén, Hélène & Kennert Orlenius (2016): Sociografisk inventering – en metod för att kunna främja den sociala samvaron. *Paideia*, 11, s. 27-36.

Jenvén, Hélène (2017): *Utsatta elevers maktlöshet: En studie om elevers sociala samvaro som förbättringsarbete i åk 8-9*. Örebro: Örebro University.

Hélène Jenvén, fil.dr i pedagogik